

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Матукова Г.І.

Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Досліджено теоретичні питання формування економічних компетентностей у спеціалістів вищої школи. Визначено причини низького рівня підготовки фахівців вищої школи, зазначено комплекс проблем вітчизняної системи вищої освіти. В статті підкреслено необхідність й ефективність компетентного підходу. Виявлено, за необхідне, формування у майбутніх спеціалістів компетентностей до підприємницької діяльності, типу і стилю мислення майбутнього фахівця, а саме: економічного типу мислення, що формується на основі глибокого розуміння економічних процесів. Запропоновано етапи розвитку економічних компетентностей.

Ключові слова: рівень підготовки, система навчання, економічний тип мислення, рівень розвитку, механізм прогнозування, етапи розвитку.

Постановка проблеми. Особистісна цінність професійної освіти полягає в наданні можливостей кожній людині розвивати свої здібності, набувати нових знань, одержати фах, що дасть змогу реалізуватись у певній сфері професійної діяльності, набути бажаного соціального статусу, отримати матеріальні добутки. Професійна освіта в Україні виконує водночас соціальну та економічну функції. Соціальна функція забезпечує соціальний захист населення від безробіття шляхом надання освітніх послуг і підвищує конкурентоспроможність на ринку праці. Економічна функція створює можливості для задоволення потреб галузей економіки в кадрах певної професійно-кваліфікаційної спрямованості. Професійна освіта як складова безперервної освіти відіграє провідну роль у технологічному оновленні всіх галузей промисловості й сільськогосподарського виробництва, спрямована на виконання двох взаємопов'язаних завдань: створення основ інтелектуального потенціалу суспільства, розкриття здібностей кожної особистості, забезпечення однакових можливостей членам суспільства; формування на ринку праці робочої сили певної структури і кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На обґрунтування стратегії розвитку освіти в Україні впливають внутрішні та зовнішні фактори. Внутрішні чинники пов'язані з демографічними змінами, з прогнозом чисельності, структури, демографічних характеристик населення, якістю людських ресурсів та міграційних потоків, об'єктивними можливостями фінансування середньої та вищої освіти, структурою народного господарства, ступенем відкритості економіки, обсягами експорту послуг освіти та ін. Зовнішні визначаються очікуваними потужностями міграційних потоків на Захід зі Сходу, фактором глобалізації (інформаційним, культурним, шоу-бізнесовим, мовним), інформаційними, економічними та широкомасштабними електронними війнами [2, с. 281]. Сучасна вища освіта України перебуває в стані реформ, які виходять із необхідності кардинальних змін її концептуальних, методологічних засад. Такі дані сучасних статистиків свідчать про неефективне використання власного потенціалу, перетворення України в державу, що експортує сировинні ресурси з незначною часткою доданої вартості. Результат

тати аналізу економічного зростання країн-лідерів рейтингів конкурентоспроможності, таких, як Швейцарія, Сінгапур, Швеція, Нідерланди, Данія, Японія та Велика Британія, свідчать про необхідність формування та забезпечення розвитку національної освітньої інноваційної системи як безальтернативного шляху реалізації системної та послідовної державної політики, спрямованої на активізацію процесів, забезпечення оновлення національної економіки [5]. На необхідності забезпечення належного рівня розвитку освіти й науки, відповідно потенціалу національної освітньо-наукової системи й викликам європейської і світової якості й конкурентоспроможності наголошується в низці нормативних і програмних документів України. Зокрема, в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції розвитку економічної освіти в Україні, Національній доктрині розвитку освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2020 рр., «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» тощо. Ці та інші документи відображають державну політику й визначають стратегію розвитку національної системи освіти, що враховує сучасні інтеграційні й глобалізаційні процеси, вимоги переходу до постіндустріальної цивілізації людиноцентрованого типу.

На заваді професіоналізації, як ефективному важелю підвищення дієвості вищої освіти, стає не тільки академізм викладацьких кадрів, відстороненість промисловості від розвитку вищої школи, але й стан національної економіки, фінансове становище ЗВО, недостатній рівень матеріальної бази, відсутність системи договорів із промисловими підприємствами. Можна назвати дві головні причини того, чому результати підготовки фахівців у вищій школі України не задовольняють ані роботодавців, ані суспільство. Причиною невдачі стандартизації професійної підготовки на основі суб'єктно-діяльничого підходу є психологічний саботаж, який, згідно з результатами досліджень українських соціологів, зумовлений: корпоративними інтересами соціальних груп у системі вищої освіти, які зацікавлені у збереженні наявного стану речей; кваліфікаційною незабезпеченістю фахівцями переходу до використання нових технологій професійної підготовки [11].

З-поміж основних напрямів державної освітньої політики, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. розмежовує такі: реформування системи освіти на основі антропоцентризму як стратегії національної освіти; модернізація змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу; переорієнтація змісту освіти на цілі сталого розвитку; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; забезпечення безперервності й послідовності професійної підготовки у системі «учень – студент – фахівець» [10, с. 56–62].

Сьогодні, дані статистичних джерел свідчать про низьку конкурентоспроможність молодих фахівців, несформованість потрібних компетентностей випускників. Щоб претендувати на конкурсну посаду, наявності диплома сьогодні замало, необхідно довести рівень своєї освіченості, мобільності, комунікативності; здатність розробляти і впроваджувати інновації у виробничій

сфері; вміти й намагатися навчатися впродовж життя та постійно підвищувати рівень професійної компетентності.

Механізм включення вищої школи в ринкові відносини тісно пов'язаний із задоволенням суспільної потреби у кваліфікованих кадрах, що є формою попиту на них. Це має забезпечити визначений рівень якості підготовки майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможність на ринку. Особливість ринку праці полягає в тому, що він орієнтований на поточний попит, а не довгостроковий прогноз, він не може повністю передбачити підготовку фахівців, орієнтовану на довгострокові параметри соціально-економічного й науково-технічного розвитку суспільства. Між тим, тільки при врахуванні цих параметрів підготовка кадрів буде наближена до суспільно-економічної потреби. Остання залежить не лише від кількісних параметрів відповідності підготовки кадрів попиту на ринку праці, але й від якісної відповідності такої підготовки сучасним вимогам економіки.

Нестабільність економіки й динамічність ринку ставлять перед керівництвом ЗВО і окремих факультетів необхідність здійснення коректувальних заходів із удосконалення підготовки випускників. При цьому пріоритетна увага повинна приділятися питанням постійної взаємодії вищих закладів із роботодавцями, щодо формування комплексу необхідних компетентностей, що забезпечать конкурентоспроможність студентам у майбутній професійній діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Система вищої освіти України стикається з комплексом проблем: структура підготовки кадрів не задовольняє потреб ринку праці; результати наукових досліджень слабо інтегруються у вищу освіту; нерационально використовується кадровий потенціал; несистематично підвищується кваліфікація педагогів; не існує довгострокового й науково обґрунтованого механізму прогнозування в підготовці кадрів; не оновлюється матеріально-технічна база лабораторій; бібліотечні фонди не відповідають сучасним вимогам; не ведеться робота в напрямі створення електронних бібліотек тощо. З огляду на вищезазначену ситуацію в системі вищої освіти гостро постає проблема підготовки висококваліфікованих фахівців [3].

Головне завдання, що постає сьогодні перед професійною освітою, полягає в необхідності її структурної перебудови з урахуванням змін на ринку праці, ринкових потреб, а також соціальних і особистісних настанов. Важливим виявляється те, щоб у процесі навчання студенти оволодівали комплексним баченням майбутньої діяльності, вчилися сприймати події життя як компоненти єдиної системи життєдіяльності, що включає пов'язані між собою професійні та особистісні аспекти. Усе це сприяє створенню й розвитку нового методологічного підґрунтя в побудові освітніх стратегій, змісту професійної підготовки – компетентнісного підходу, побудові типових навчальних програм, стандартів, оціночних процедур. Як один із виходів зі становища, що створилося в системі освіти, дослідники пропонують такі заходи: розробка нової моделі випускника; коректування навчального процесу, відкриття нових спеціальностей і напрямів;

вдосконалення управління ЗВО з урахуванням скорочення апаратних служб і ефективного витрачання коштів на їх утримання; підготовка (навчання, підвищення кваліфікації) компетентного управлінського персоналу; аналіз запиту регіону в галузі підготовки фахівців на перспективу; оновлення й розробка нормативно управлінських документів, що супроводжують освітній процес; визначення критеріїв і показників якості стійкого розвитку освітнього процесу; створення умов для випереджаючого розвитку інтелектуально-духовної діяльності кожної особи.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження стану проблеми формування економічних компетентностей у майбутніх фахівців ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для майбутніх фахівців економістів, важливим сьогодні є вчасне формування комплексних компетентностей, що забезпечать конкурентоспроможність на ринку праці. Досліджуючи проблему формування компетентностей у студентів ЗВО економічного профілю було виявлено, що необхідне, що випускники в процесі навчання повинні сформувати риси підприємницької компетентності, тип і стиль мислення майбутнього фахівця, а саме: економічний тип мислення, що формується на основі глибокого розуміння економічних процесів, дає змогу аналізувати факти і явища економічного життя, фактори й способи вирішення економічних завдань, установлювати зв'язки й відношення між ними. Такий тип мислення вможливує створення та функціонування ефективного ринкового простору, який є важливою складовою суспільного життя країни й характеризується логічністю, стратегічністю, прогностичністю, аналітичністю, чутливістю до економічних проблем [7, с. 5]; підприємницький тип мислення – сукупність оригінальних поглядів і підходів до прийняття рішень, які реалізуються у практичній діяльності [8, с. 153–162]. Такий тип мислення зумовлює особливе чуття ринку, сприяє генерації підприємницьких ідей, спрямовує суб'єкта на найбільш ефективний спосіб досягнення підприємницької мети; науковий тип мислення – це мислення, спрямоване на пізнання глибинної сутності реального світу й відповідне до критеріїв доказовості, об'єктивності, системності, що передбачає широке використання методів абстрагування, категоризації, інтерпретації, екстраполяції й, водночас, мінімальне використання нормативного мислення [6, с. 26–30]. Цей тип мислення налаштовує компетентного фахівця на виважене осмислення ринкових явищ, застосування під час бізнес-планування й бізнес-проекування наукових методів оцінки переваг, ризиків, економічної ефективності; творче мислення – мисленнєві процеси, пов'язані зі створенням або відкриттям принципово нового суб'єктивного знання, із генерацією власних оригінальних ідей, що характеризуються динамічністю й системністю. Такий тип мислення характеризується евристичністю, креативністю, мобільністю, незалежністю, експрезентністю, системністю, розумністю, відкритістю [4, с. 156]; критичне мислення – здатність індивіда чітко визначити проблему, яку необхідно розв'язати; самостійно знаходити, обробляти й аналізувати

інформацію; логічно будувати свої думки, наводити переконливу аргументацію; мислити мобільно, обирати єдино правильне розв'язання проблеми; здатність бути відкритим до сприйняття думок інших, але бути принциповим у відстоюванні своєї позиції [14, с. 62–64]. Критичне мислення характеризується контрольованістю, обґрунтованістю та цілеспрямованістю; воно слугує для розв'язування завдань, формулювання висновків, оцінювання чогось (інформації, способу діяльності, результату тощо), властивостями критичного мислення, які дозволяють усвідомлювати його як особистісне досягнення індивіда, є: рефлексивність; прагматичність; суб'єктність

Аналіз першоджерел уможливив виокремлення кількох періодів у становленні та розвитку компетентнісного підходу в освіті:

I період (1960–1970 рр.) введення у науковий апарат освітньої галузі категорії «компетентний» як орієнтиру для побудови змісту професіограми фахівця. У цей час існує чимало досліджень у цьому напрямі, однак вони спрямовані, передусім, на вирішення окремих галузевих проблем;

II період (1970–1990 рр.) створення передумов для розмежування понять «компетенція» і «компетентність», розповсюдження категорії «компетентність» на теорію і практику сфери управління, а також навчання окремих дисциплін у ВНЗ; виявлення взаємозв'язку професійної компетентності з іншими особистісними й професійними характеристиками фахівця, створення концепції та розповсюдження компетентнісно зорієнтованої освіти в багатьох розвинутих країнах світу (Австралії, Великобританії, Фінляндії, Австрії, США, Канаді і Нідерландах);

III період (2000–2005 рр.) термінологічне обґрунтування компетентнісного підходу в оновленому освітньому просторі, формулювання змісту базових, ключових і спеціальних компетентностей випускників, визначення результатів навчання в термінах компетентностей для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів;

IV період (з 2005 р. і дотепер) розвиток компетентнісного підходу, оновлення змісту освітньо-професійних програм, створення номенклатурного переліку багатомірних складних компетентностей, імплементація компетентнісного підходу в нормативну й практичну складові освіти [11, с. 34–37].

В процесі дослідження, формування компетентностей у майбутніх фахівців економістів було визначено необхідність розвитку підприємницьких компетентностей, що забезпечить майбутнім фахівцям широкий спектр можливостей на ринку праці. Багатьма дослідниками було зазначено, що майбутньому представнику підприємницької сфери бажано формувати: інтелектуальні якості – раціональність, компетентність у судженнях, розвинену увагу й інтуїцію, реальну фантазію, креативність; здатність мислити перспективно, що визначають підприємця, насамперед, як ділову людину.

Серед цінних якостей ділової людини більшість дослідників називають: цілеспрямованість, креативність, інтелігентність, лідерські здібності, схильність до новацій, ініціативність, відповідальність, працелюбність, рішучість, практичність, організованість, цілеспрямованість,

наполегливість, комунікабельність, самокритичність. Підкреслюють дослідники також значущість готовності брати на себе відповідальність за наслідки своє діяльності.

Здійснений нами попередній аналіз ключових понять дозволив з'ясувати, що власне категорія «компетентність» може бути розглянута як: узагальнене поняття; вид діяльності (організаційно-методична діяльність, діяльність особистості або професійно-наочна діяльність тощо); рівень професіоналізму; професійна характеристика, певна особистісна якість. При цьому компетентність є оцінною категорією, що характеризує суб'єкта діяльності й забезпечує досягнення успіхів у ній; є стійкою готовністю і здатністю до здійснення діяльності зі «знанням справи» й передбачає: глибоке розуміння суті розв'язуваних завдань і проблем; досвід у даній сфері; уміння обирати засоби й способи діяльності; здатність навчатися на помилках та привносити корективи в процес досягнення мети [1, с. 125–133].

Формування у майбутніх фахівців компетентностей до підприємницької діяльності, можна розглядати як одну з базових компетентностей професійної компетентності економіста, вважаємо її мультиплікативною та багатовимірною і припускаємо, що її сутність може бути розкритою на підставі аналізу ключових вхідних до неї понять, як-от: «готовність» і «здатність» до підприємницької діяльності в умовах ринку та невизначеності. Ю. Швалб, аналізуючи ці категорії, вказує на те, що «здатність», як власне психологічна характеристика компетентності, не може бути інтерпретована як «здібність», хоча буквальный переклад російською мовою саме на це й орієнтує. В українській науковій термінології необхідно чітко розрізняти поняття «здібність», як сукупність деяких уроджених характеристик людини (на рос. «способность»), і «здатність», як сукупність набутих особистісних можливостей у процесі навчання й діяльності. Найближчим поняттям у російській науковій мові до терміна «здатність» є «деятельностная способность». У вітчизняних першоджерелах таке розуміння здатності найчастіше розкривається через поняття «готовність до діяльності», що зі свого боку диференціюється на «особистісну», «психологічну», «психофізіологічну» тощо або описується через трикомпонентну модель. Водночас, як цілком слушно зазначає Ю. Швалб, така редукція приводить до підміни понять, коли готовність розглядається лише в рамках підготовленості особи до діяльності [13, с. 105–113]. У цьому тлумаченні готовність необхідно розглядати тільки як один із аспектів досліджуваної нами здатності, а саме – як психологічний стан індивіда і як результат розвитку.

Модель готовності особи до підприємницької діяльності, можна представити як комплексний набір характеристики успішного підприємця: психологічна готовність до певних дій, розвинута емоційно-вольова саморегуляція, інноваційна спрямованість, творчі схильності, настанова на успіх, комплекс здатностей, організаторський потенціал. Компетентність у внутрішньому психологічному плані може бути описана як інтегрована якісна характеристика особистості, що охоплює знання, уміння, навички, здібності, риси

характеру, поведінкові та емоційні компоненти, усе те, що може бути мобілізоване для активної та ефективного діяльності.

Особливого сенсу набуває співвідношення здатності й готовності в структурі особливої компетентності, а саме – професійної. Така компетентність є результатом професійної підготовки й може бути схарактеризована або через «здатність», або через «готовність», залежно від того чи мова йде про працюючого фахівця, чи вона описує майбутнього фахівця. Оскільки компетентність здобувається лише в конкретній діяльності, то ключовими характеристиками професійної компетентності для фахівця є вже сформована діяльнісна здатність, а для студента вищої професійної школи – набута готовність. Тож професійна компетентність, є певним психічним станом суб'єкта, який дозволяє йому діяти самостійно й відповідально, це володіння ним здатністю й уміннями виконувати певні трудові функції; це теоретична, практична й психологічна готовність до реалізації професійної діяльності на визначеному рівні.

Дослідниками визначено, що для майбутнього економіста важливим є також комунікативні компетентності: уміння чітко, послідовно й логічно висловлювати свої думки й переконання, створювати й підтримувати гармонійну атмосферу ділових і особистих контактів як однієї з умов професійного успіху; уміння на високому культурному рівні спілкуватися державною і, як мінімум, однією іноземною мовою та ін [8, с. 153–162]. Для фахівців економічного профілю необхідним є оволодіння компетентностями підприємницької діяльності, підприємець повинен мати не лише бажання або нахил до підприємництва, а й певні вироблені ділові якості й риси характеру [9, с. 186–193]. Змістовою основою для формування й розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю є: дисципліни фундаментальної підготовки фахівця сфери економіки й бізнесу, що формують в нього ключові професійні компетентності; дисципліни соціально-гуманітарної підготовки, що забезпечують формування компетентностей комунікативних і поведінкових; інтегровані спеціальні дисципліни навчального плану підготовки економіста, які формують його важливі спеціальні й предметні компетентності, сприяють цілісному розвитку компетентності до підприємницької діяльності, спрямованість майбутнього фахівця на сферу підприємництва й бізнесу; виробнича практика, яка вможливує формування в студентів діяльної готовності до підприємництва, малого й середнього бізнесу. Формування економічних компетентностей у фахівців вищої школи має відбуватися відповідно наступних етапів: на першому, початковому етапі розвитку професійних компетентностей (1–2 курси), мають бути закладені основи професійних економічних і культурологічних знань, мотиви підприємницької діяльності, вироблені професійно-орієнтовані якості й навички самоосвіти майбутнього підприємця. На другому, базовому етапі (3–4 курси), повинен відбуватися розвиток професійних компетентностей майбутнього підприємця, закладатися підвалини його бізнес-культури, визначатися вектор саморозвитку в напрямі подальшої економічної спеціалізації.

На третьому, спеціальному етапі – (5 курс), має враховувати своєрідність освітньо-кваліфікаційного рівня (спеціаліст, магістр), орієнтуватися на визначені професійні цінності підприємницької діяльності, спрямовуватися на розвиток і інтеграцію складових підприємницької компетентності. Впроваджувати методику розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю потрібно поєднуючи усі шаблі розвитку компетентностей майбутніх фахівців економічного профілю в процесі навчальної та позааудиторної роботи, така методика може бути використана в системі професійної підготовки економістів загального й спеціального профілю, а також безпосередньо підприємців та фахівців малого та середнього бізнесу відповідно до чинних державних і галузевих вітчизняних стандартів.

Ураховуючи те, що існуюча система професійної підготовки майбутнього фахівця економічного профілю, не забезпечує повноцінного формування й розвитку підприємницької компетентності, до системи можна впроваджувати додаткові позааудиторні заходи, а саме: роботу в навчально-практичному центрі «Бізнес-інкубатор», у «Школі молодого підприємця», у «WEB-школі молодого підприємця» та ін. Ці заходи мають формувати систему професійної підготовки економіста.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Професійна компетентність, визначається, як досконале знання справи, складних зв'язків, явищ і процесів, можливих способів і засобів досягнення поставлених цілей; підготовленість та здатність

суб'єкта до виконання завдань, вільно орієнтуватися в різних сферах соціальної та професійної діяльності. Досліджуючи проблему формування економічних компетентностей у майбутніх економістів у системі їх професійної підготовки, необхідно використовувати систему аудиторного і позааудиторного навчання, навчально-методичні комплекси (програми з базових дисциплін професійної підготовки, навчально-методичними комплексами, посібники, системи кейсів, кожен із яких орієнтується на формування й розвиток визначеної складової економічної компетентності й містить опис ситуації виробничого характеру; комплекс ділових ігор, використовувати методичне забезпечення проектної діяльності майбутніх економістів, засоби тест-контролю результатів позааудиторних заходів і програми з розвитку підприємницьких компетентностей, спецкурси, систему роботи WEB-школи, майбутніх фахівців із комп'ютерною підтримкою процедури тестування й обробки результатів та ін.). Розвиток економічних компетентностей має відбуватися поетапно, в системі аудиторного й позааудиторного навчання. В результаті навчання майбутній економіст має бути готовим до пошуку оптимальних варіантів розвитку підприємства, інтенсифікації його діяльності; постійно орієнтуватися на ефективність та якість, здійснювати систематичне планування, прагнути до всебічної інформованості, йти на розумний ризик; добиватись оптимального поєднання індивідуальних, колективних та суспільних інтересів; відповідати за свої дії; діяти цілеспрямовано, енергійно, вірити в успіх справи.

Список літератури:

1. Боярчук Н.К. Професійна компетентність майбутніх економістів як проблема теорії та практики вищої школи / Н.К. Боярчук // Гуманітарні науки. – 2012. – № 1(23). – С. 125–133.
2. Дем'яненко В.В. Стратегії, напрямки розвитку освіти / В.В. Дем'яненко, Н.М. Тіменко // Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку ; ред. В.М. Гейця. – Київ: Фенікс, 2003. – С. 281.
3. Державна служба статистики України : Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Жариков Е.С. Как приблизить час открытий: Введение в психологию научного труда / Е.С. Жариков, А.Б. Золотов. – Кишинев, 1990. – 324 с.
5. Закон України «Про вищу освіту» № 1017-VIII, зі змінами 18.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
6. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті : Навч. посібник / Г.О. Ковальчук ; вид. 2-ге., доп. – Київ: КНЕУ, 2003. – 298 с.
7. Ковальчук Г.О. Формування продуктивної компетентності майбутніх економістів під час вивчення економічних дисциплін / Г.О. Ковальчук // Нові технології навчання. – 2007. – Вип. 50. – С. 26–30.
8. Мадзігон В. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі в ринковій економіці / В. Мадзігон // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2010. – № 3. – С. 153–162.
9. Матукова Г.І. Фінансові важелі стимулювання розвитку та міжнародної інтеграції українського ринку праці / Т.В. Кожемякіна, Г.І. Матукова // Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки: Монографія / За заг. ред. к. держ. упр., доц. О.М. Ніколаєвої, к.е.н., доц. В.В. Храпкіна; Мажієвський економіко-гуманіт. ін-т – Донецьк: Дмитренко Л.Р., 2014. – 276 с.
10. Національна рамка кваліфікації // Інформаційний збірник та коментарі МОН молоді спорту України. – № 1-2. – Київ: Педагогічна преса, 2012. – С. 56–62.
11. Новикова Л.М. Сучасні технології практичних занять в системі вищої економічної освіти : Посібник / Л.М. Новикова. – Київ: [б. в.], 2005. – 74 с.
12. Нормативно-методичні положення з розробки освітньо-професійної програми і підготовки фахівця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/file/link/173734/file/>.
13. Швалб Ю.М. Психологічні аспекти компетентнісного підходу в освіті / Ю.М. Швалб // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : Матеріали методолог. семінару. – Київ: Педагогічна думка, 2009. – С. 105–113.
14. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. – Харків: Основа, 2009. – 176 с.

Матукова А.И.

Криворожский экономический институт
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СПЕЦИАЛИСТОВ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Аннотация

В статье исследованы теоретические вопросы формирования экономических компетентностей у специалистов высшей школы. Определены причины низкого уровня подготовки специалистов. В статье подчеркнута необходимость и эффективность компетентного подхода. Определено, что формирование у будущих специалистов компетентностей к предпринимательской деятельности будет способствовать развитию экономического типа мышления и более глубокого понимания экономических процессов. Предложено этапы развития экономических компетентностей.

Ключевые слова: уровень подготовки, система обучения, экономический тип мышления, уровень развития, механизм прогнозирования, этапы развития.

Matukova A.I.

Kryvy Rih Economic Institute
«Kyiv National Economic Vadym Hetman University»

FORMATION OF ECONOMIC COMPETENCIES IN HIGHER SCHOOL SPECIALISTS

Summary

Theoretical questions of formation of economic competences in the high school students are researched. The reasons for the low level of training of specialists in higher education, The article emphasized the necessity and efficiency of the competent approach. Identified, if necessary, the formation of future competence specialists in entrepreneurship, the type and style of thinking of a future specialist, namely: the economic type of thinking, which is formed on the basis of a deep understanding of economic processes. The stages of development of economic competencies are proposed.

Keywords: level of training, system of training, economic type of thinking, level of development, forecasting mechanism, stages of development.